

Плугатарьова Н.Г. Типологізація дискурсу в комунікативній парадигмі: дискурс розмовного мовлення. *Наукові розвідки студентів факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*: збірник тез наукових доповідей. Випуск 2. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. С.99-100.

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ДИСКУРСУ У КОМУНІКАТИВНІЙ ПАРАДИГМІ: ДИСКУРС РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ

Наталія ПЛУГАТАРЬОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ю.В. Невська

Сучасна лінгвістика вивчає не лише текст як набір символів, а й мовленнєву взаємодію учасників комунікації, тобто адресанта й адресата. У комунікативній лінгвістичній парадигмі вчені оперують поняттям **дискурс**, який є текстом у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами [1], а також комунікативною подією, складним комунікативним феноменом [4]. Вчені доводять, що дискурс включає не лише результат, тобто текст, але й сам процес мовної діяльності. Отже, дискурс є інтегральний феномен, мислекомунікативна діяльність, що відбувається в соціокультурному контексті і є сукупністю процесу й наслідку конструювання смислів [3].

Дискурс, а також категорії дискурсу у комунікативно-дискурсивній та прагмалінгвістичній парадигмах вивчали Дж. Браун та Дж. Юл (1983), М. Стаббс (1983), М. Култхард (1985, 1992), Т. ван Дейк (1989), Д. Кемерон (2001), М.Л. Макаров (2003), Ф.С. Бацевич (2004), І.С. Шевченко (2005, 2017), А.П. Загнітко (2007, 2011), Д. Шиффрін (2007) та ін.

На потребу лінгвістичного аналізу дискурсу було укладено досить багато його типологій. Аналіз праць з теорії дискурсу дозволяє нам виділити декілька найуживаніших класифікацій. Наприклад, з погляду соціолінгвістики уналежнюються два стрижневих типи дискурсу: персональний (особистісно-орієнтований) та інституційний. Ф. С. Бацевич [2] класифікує дискурс як комунікативне явище за комунікативними ознаками: виявами комунікації в суспільстві; комунікацією у межах окремих каналів сприйняття; виявом правил спілкування, способів викладу та втілення прагматичної мети мовців. І. С. Шевченко та О. І. Морозова [5] виділяють декілька типологій дискурсу залежно від форми; виду мовлення; адресатності; соціально-ситуативного критерію; віку, статі, фаху комунікантів; настанов; ступеня формальності та ін.

Дискурс розмовного мовлення виділяється багатьма дослідниками. Серед інших типів дискурсу його, зокрема, виділяють Т. ван Дейк (дискурс мовлення), Дж. Лакофф («звичайна розмова»), Ф. С. Бацевич (комунікативний дискурс) та ін. Деякі сучасні лінгвістичні та паралінгвістичні напрями відпочатково спиралися на аналіз цього типу дискурсу, як-от: критичний аналіз дискурсу, прагматика, прагматична лінгвістика тощо. Дискурс розмовного мовлення має усну чи письмову форму, але за спостереженнями вчених, може переходити з

усної форми у письмову, що простежується у скриптах дискурсів, які уналежнені до різних жанрів (інтерв'ю, промов, бесід, лекцій та ін.). Підводячи підсумок, вважаємо, що зважаючи на зростаючу популярність подкастів, інтернет-чатів й інтернет-коментарів, саме ці підтипи англомовного розмовного дискурсу є перспективними для дослідження.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений. Оценка, событие, факт. Москва: «Наука», 1988.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2009.
3. Бондаренко Е.В., Мартынюк А.П., Фролова И.Е., Шевченко И.С. Как нарисовать портрет птицы: методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : кол. монография. Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2017.
4. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. Москва: Прогресс, 1989.
5. Шевченко І.С. Проблеми типології дискурсу / І. С. Шевченко, О. І. Морозова. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*: Монографія. Харків: Константа, 2005. С. 233–236.